

פרק ו':

פיצול סעדים

1. מתי מותר לתובע, אשר הורשה לפצל את הסעדים שבתביעתו, לתבוע את הסעדים ה-"מפוצלים".

ע"א 615/84 אברהם מרקוביץ - חברה לבניין ולהשקעות בע"מ נ' סתם, פ"ד מב(1) 541.

בתי-המשפט כאשר הוגשה התביעה נושא הדיון. כאשר אפשרות כזאת צפויה מראש, יצדק בית-המשפט, בדרך-כלל, אם יסרב לדון בתביעה השניה בטרם ניתן פסק-דין סופי בהליך האחר.

אולם נשאלת בכל זאת השאלה, האם צדק השופט קמא בהחליטו למחוק את התביעה הנדונה על-הסף כדי למנוע דיון מקביל בתביעת שני הסעדים השונים.

העילות למחיקת כתב-תביעה על-הסף מנויות בתקנה 100 לתקנות סדר הדין, ואין אלה כוללות את העילה שהתביעה הוגשה במועד מוקדם מדי. עם זאת צויין, כי סמכויות בית-המשפט אינן מוגבלות במישור זה לעילות שצויינו בתקנה, ומכוח סמכותו הטבעה, מוסמך הוא למחוק כתב-תביעה.

בהתייחסו לטענת המערערת, שתביעתה השניה עלולה להתיישן, אמר בית-המשפט, כי חוק ההתיישנות, התיישן"ח-1958, דן בהתיישנות של עילת התובענה ולא בהתיישנות של הסעד הנובע מן העילה. במקרה דנן נפסק מרוץ תקופת ההתיישנות עם הגשת התביעה הראשונה, אשר עילתה היא "הפרת ההסכם".

עם זאת נראה לבית-המשפט, כי לא היתה עילה ולא היה צורך להחליט על מחיקת התביעה על-הסף במקרה דנן.

"לא היתה עילה, שכן לא נאמר בתקנה 45 הנ"ל לתקנות סדר הדין, שהתובע חייב להמתין עם בקשת הסעד הנוסף עד למתן פסק-דין סופי בנושא הסעד הראשוני. המילים "אחרי-כן" בתקנה זו אינן מחייבות פירוש כזה, והן יכולות להתייחס אך לסדר הכרונולוגי של תביעת הסעדים. כמו-כן לא היה צורך בנקיטת צעד דראסטי כזה, שכן יכול היה השופט להסתפק במתן החלטה לדחיית שמיעתה של התביעה הנוכחית."

השופט ש' לויין הוסיף בפסק-דינו כי:

"מטרתה של תקנה 45 היא למנוע, במקרים ראויים, על-ידי מתן רשות לפיצול הסעדים, טענה של מעשה בית-דין, הנובעת ממיצוי העילה שבה נתבעו רק אחד

המערערת הינה חברת בניה, שהתקשרה בעסקה עם הבעלים של חלקה מסויימת (להלן: המשיב). העסקה היתה מן הסוג הידוע בשם "עסקת קומבינאציה" ופרטיה נכללו במסמך שנחתם על-ידי הצדדים ושנשא את הכותרת "זכרון-דברים".

העסקה לא יצאה אל הפועל, ומשום כך עתרה המערערת לבית-המשפט המחוזי בבקשה למתן פסק-דין הצהרתי, אשר יקבע, כי זכרון-הדברים האמור הינו הסכם תקף, המחייב את הצדדים, וכי הינו ברא-אכיפה. כן ביקשה להתיר לה לפצל את הסעדים המגיעים לה, שכן טרם נתגבשו, בעת הגשת התביעה, כל הנוקים שנגרמו לה עקב אי-מילוי ההסכם.

בית-המשפט קמא החליט, כי אכן נחתם הסכם מחייב בין הצדדים, אך הוא סירב להצהיר, כי ההסכם ניתן לאכיפה. עם זאת נתן השופט צו לפיצול סעדים, כדי לאפשר למערערת להגיש גם תביעה לפיצויים. שני הצדדים ערערו.

עוד ערעורים אלה תלויים ועומדים, פנתה המערערת בתביעה נוספת אל בית-המשפט המחוזי, כשהסעד המבוקש הוא הפעם תשלום פיצויים בגין הפרת ההסכם.

בית-המשפט נעתר לבקשת המשיב והורה על מחיקת התביעה על-הסף, וזאת מן הטעם, שכל עוד לא הגיע הדיון הראשון בעניין הסעד הראשי, קרי אכיפת ההסכם, לקצו, לא ניתן לעתור לסעד נוסף.

השופט בך, בערעור, סבור היה, שצדק השופט קמא בהחליטו, כי אין מקום לדון בתביעתה השניה של המערערת, המכוונת לפסיקת פיצויים בשל הפרת ההסכם, כל עוד לא ניתנה הכרעה סופית ומחייבת בעניין תביעתה לסעד של אכיפת החוזה.

"במתן החלטותיו הדיוניות רשאי ואף חייב בית-המשפט לנקוט אמצעים, כדי למנוע התדיינות שהינה אקדמית וחסרת תועלת מעשית. לעיתים קרובות מתברר, שתביעה מסויימת הינה מיותרת וחסרת משמעות רק עם סיומו של הליך אחר, אשר היה עדיין תלוי ועומד לפני ערכאה של

של *lis alibi pendens*, ובית-המשפט ישקול אותה לפי הכללים החלים על דוקטרינה זו, ואם ימצא, שיש בה ממש, יעמיד את הדיון באחת משתי התביעות.⁴⁵ הערעור התקבל, בכפוף לסמכות בית-המשפט להורות על דחיית שמיעתה של התביעה הנוכחית עד למתן פסק-דין סופי בעניין הערעורים שהוגשו בקשר לתביעה הראשית של המערערת.

מהסעדים שנצמחו מאותה עילה או חלק מהם. לפיכך רשאי בית-המשפט להתיר פיצול הסעדים, כל עוד לא נסתיים הדיון בתביעה הראשונה... אך לא לאחר-מכן. כל עוד לא נסתיים הדיון בתביעה הראשונה, אין תקנה 45 מונעת הגשת תובענה בשל אותה עילה שבה נתבע סעד אחר; הטענה, שהנתבע יוכל לעורר כנגד הגשת התביעה השנייה, לא תהיה שלא ניתנה רשות לפיצול הסעדים אלא טענה